

УДК 378

DOI: 10.30838/J.BPSACEA.2312.170118.96.65

ЛАБОРАТОРІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЯК ІНТЕГРАТИВНА СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ТЕХНІЧНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ЄВСЕЄВА Г. П.¹, *д-р наук. гос. упр., проф.*,

ЛИСЕНКО Г. І.², *канд. іст. наук, доц.*,

ФЕДИНА В. Г.³, *зав. лаб. моніторингу та якості освіти*

¹Кафедра українознавства, Державний вищий навчальний заклад «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», вул. Чернишевського, 24-а, Дніпро, 49600, Україна, тел. +38 (0562) 46-94-98, ORCID ID: 0000-0001-9207-6333

²Кафедра українознавства, Державний вищий навчальний заклад «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», вул. Чернишевського, 24-а, Дніпро, 49600, Україна, тел. 38 (0562) 46-94-98, e-mail: galynalysenko@i.ua, ORCID ID: 0000-0002-6216-5025

³Лабораторія моніторингу та якості освіти, Державний вищий навчальний заклад «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», вул. Чернишевського, 24-а, Дніпро, 49600, Україна

Анотація. Постановка проблеми. Розуміючи важливість постійного саморозвитку та самовдосконалення, науково-педагогічного працівника, з метою підвищення рівня його професійно-педагогічної компетентності виникла гостра необхідність створити власну Лабораторію педагогічної майстерності, яка має всі можливості стати школою формування професійної компетентності викладачів ДВНЗ ПДАБА. **Мета статті** - проаналізувати рівень розвитку професійно-педагогічної компетентності викладачів сучасних закладів вищої технічної освіти та запропонувати ефективні шляхи підвищення зазначеної компетентності з метою удосконалення педагогічного процесу і підвищення якості навчання в ДВНЗ ПДАБА. **Завдання дослідження:** 1) визначити структуру професійно-педагогічної компетентності сучасного викладача; 2) з'ясувати співвідношення понять «професійно-педагогічна компетентність» і «професійний саморозвиток»; 3) визначити роль і місце Лабораторії педагогічної майстерності в структурі ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» як організації прогресивного викладацького співтовариства у питаннях євроінтеграційних освітніх проблем. **Висновок.** Сучасний викладач як вчений і педагог, повинен виходити за рамки своїх спеціальних дисциплін, постійно розширювати коло своїх компетенцій, бути в курсі інновацій в педагогічній науці. Оскільки, студенти свідомо і несвідомо копіюють своїх викладачів і для того, щоб підготувати висококваліфікованого конкурентоспроможного молодого фахівця, викладачі повинні бути суперпрофесіоналами у своїй галузі, здатними до самоактуалізації в науково-педагогічній діяльності, займаючись постійним саморозвитком і самовдосконаленням.

Ключові слова: професійно-педагогічна компетентність; викладачі технічних закладів вищої освіти; самовдосконалення особистості; лабораторія педагогічної майстерності; школа професійного розвитку

ЛАБОРАТОРИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО МАСТЕРСТВА ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ КАК ИНТЕГРАТИВНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ СОВРЕМЕННОГО ТЕХНИЧЕСКОГО ВУЗА

ЄВСЕЄВА Г. П.¹, *д-р наук. гос. упр., проф.*,

ЛЫСЕНКО Г. И.², *канд. ист. наук, доц.*,

ФЕДИНА В. Г.³ *зав. лаб. Мониторинга и качества образования*

¹Кафедра украиноведения, Государственное высшее учебное заведение «Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры», ул. Чернышевского, 24-а, Днепро, 49600, Украина, тел. +38 (0562) 46-94-98, e-mail: evseeva@i.ua, ORCID ID: 0000-0001-9207-6333

²Кафедра украиноведения, Государственное высшее учебное заведение «Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры», ул. Чернышевского, 24-а, Днепро, 49600, Украина, тел. 38 (0562) 46-94-98, e-mail: galynalysenko@i.ua, ORCID ID: 0000-0002-6216-5025

³Лаборатория мониторинга и качества образования, Государственное высшее учебное заведение «Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры», ул. Чернышевского, 24-а, Днепро, 49600, Украина

Аннотация. Постановка проблемы. Понимая важность постоянного саморазвития и самосовершенствования научно-педагогического работника, с целью повышения уровня его профессионально-педагогической компетентности возникла необходимость создать собственную Лабораторию педагогического мастерства, которая имеет все возможности стать школой формирования профессиональной компетентности преподавателей ДВНЗ ПДАБА. **Цель статьи** – проанализировать уровень развития профессионально-педагогической компетентности преподавателей современных заведений высшего технического образования и предложить эффективные пути повышения указанной компетентности с целью усовершенствования педагогического процесса и повышения качества обучения в ДВНЗ ПДАБА. **Задачи исследования:** 1) определить структуру профессионально-педагогической компетентности современного преподавателя; 2) выяснить соотношение понятий «профессионально-педагогическая компетентность» и «профессиональное саморазвитие»; 3)

определять роль и место Лаборатории педагогического мастерства в структуре ДВНЗ «Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры» как организации прогрессивного преподавательского сообщества в вопросах евроинтеграционных образовательных проблем. **Вывод.** Современный преподаватель как ученый и педагог, должен выходить за рамки своих специальных дисциплин, постоянно расширять круг своих компетенций, быть в курсе инноваций в педагогической науке. Вообще, студенты сознательно и бессознательно копируют своих преподавателей и для того, чтобы подготовить высококвалифицированного конкурентоспособного молодого специалиста, преподаватели должны быть суперпрофессионалами в своей области, способными к самоактуализации в научно-педагогической деятельности, которые занимаются постоянным саморазвитием и самосовершенствованием.

Ключевые слова: профессионально-педагогическая компетентность; преподаватели высших технических учебных заведений; самосовершенствование личности; лаборатория педагогического мастерства; школа профессионального развития

LABORATORY OF PEDAGOGICAL SKILLS OF TEACHERS AS INTEGRATIVE COMPONENT OF MODERN TECHNICAL HIGHER EDUCATION

YEVSEIEVA G. P.¹, *Dr. Sc. (Public Management), Prof.*,

LYSENKO G. I.², *Cand. Sc. (Tech.), Ass. Prof.*,

FEDINA V. G.³, *Head of laboratory of Monitoring and Education Quality*

¹Department of the Ukrainian Studies, State Higher Educational Establishment «Prydniprov'ska State Academy of Civil Engineering and Architecture», 24-a, Chernyshevskoho str., Dnipro, 49600, Ukraine, tel. +38 (0562) 46-94-98, ORCID ID: 0000-0001-9207-6333

²The department of Ukrainian studies, State Higher Educational Establishment «Prydniprov'ska State Academy of Civil Engineering and Architecture», 24-A Chernyshevskogo str., Dnipro, 49600, Ukraine, phone: 38 (0562) 46-94-98, e-mail: galynalysenko@i.ua, ORCID ID: 0000-0002-6216-5025

³ Laboratory of Monitoring and Education Quality, State Higher Educational Establishment «Prydniprov'ska State Academy of Civil Engineering and Architecture», 24-A Chernyshevskogo str., Dnipro, 49600, Ukraine

Annotation. Realizing the importance of constant self-development and self-improvement of the scientific and pedagogical worker in order to increase his professional and pedagogical competence, we decided to set up our own Laboratory of Pedagogical Skill, which has all the possibilities to become a school for the formation of professional competence of teachers of Prydniprov'ska State Academy of Civil Engineering and Architecture. By the way, our project is not a single phenomenon of modern high school. Similar projects are implemented, as a rule, in higher pedagogical educational institutions; also in Kiev-Mohyla Academy it is organized its own certified School of Professional Development of Teachers. **The purpose of the article** is to analyze the level of development of vocational and pedagogical competence of teachers of modern higher education institutions and to propose effective ways to increase this competence in order to improve the pedagogical process and improve the quality of education at Prydniprov'ska State Academy of Civil Engineering and Architecture. **Objectives of the research:** 1) to determine the structure of vocational and pedagogical competence of the modern teacher; 2) to find out the correlation between the concepts of "professional-pedagogical competence" and "professional self-development"; 3) to determine the role and place of the Laboratory of Pedagogical Skills in the structure of Prydniprov'ska State Academy of Civil Engineering and Architecture as the center of the progressive teaching community in questions of European integration educational problems. **Conclusion.** A modern teacher as a scientist and a teacher should go beyond the scope of his special disciplines, constantly expand his own competencies, be aware of innovations in pedagogical science. Generally, students knowingly and unknowingly copy their teachers, and in order to prepare a highly skilled, competitive young specialist, teachers must be super professionals in their field, capable to self-actualization in scientific and pedagogical activities that are engaged in constant self-development and self-improvement. Consequently, on the agenda of the modern high school there is a change in the culture of teaching, which requires extraordinary efforts on the part of teachers (who are forced to seek new forms of classes, modern didactic materials, methods of communication, assessment systems), and on the part of the administration of higher education (providing modern information system, educational materials, organization and support of innovative forms of training organization), as well as from students (who are aware of their partner position in the educational process and personal responsibility for the results of learning).

Keywords: vocational and pedagogical competence; teachers of technical institutions of higher education; self-perfection of personality; laboratory of pedagogical skills; school of professional development

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні давно назріла необхідність реформи системи освіти в цілому і вищої освіти як її важливої складової. Звісно, це вимагає переосмислення багатьох досі застарілих підходів та відповіді на низку «контрольних запитань»: чому, кого,

як і, головне, навіщо вчити в українських вишах. На практичному рівні вкрай важливим бачиться системний менеджмент вищої освіти: необхідно ґрунтовно оновити навчальні програми, створити систему контролю якості освіти. Але впроваджувати нові інструменти та підходи, підвищувати

якість викладання тощо можна навіть на рівні кожного окремо взятого викладача.

У статті 58 чинного Закону України «Про вищу освіту» наголос зроблено на обов'язку науково-педагогічних працівників забезпечувати викладання на високому науково-теоретичному і методичному рівні, підвищувати свій професійний рівень, педагогічну майстерність, дотримуватись норм педагогічної етики. При цьому заклад вищої освіти забезпечує підвищення кваліфікації та стажування педагогічних, науково-педагогічних працівників не рідше одного разу на п'ять років із збереженням середньої заробітної плати [7].

Але чи зможе викладач, який підвищує кваліфікацію з періодичністю у п'ять років, відповідати сучасним викликам цивілізації і бути взірцем у професійному плані для молодого фахівця? За твердженням деяких джерел, студенти та роботодавці не задоволені якістю вищої освіти – 25 % українських студентів стверджують, що якість навчання погана; 41 % - що навчання не відповідає вимогам роботодавців. Кожен п'ятий роботодавець підтверджує, що знання та кваліфікація випускників вишів недостатні для потреб їх бізнесу [12].

Разом із тим, на освітянському просторі України все більше росте конкуренція серед вишів. На думку освітнього експерта Миколи Скиби, у конкурентній боротьбі переможуть ті виші, яким вдасться **створити власну унікальну пропозицію**. Серед небагатьох успішних прикладів у цьому сенсі Скиба називає НАУКМА і УКУ та зазначає, що «інші виші чекає сумна доля, якщо вони не переформатуються. Українські виші все одно будуть укрупнені, а після цього буде необхідно об'єднати життєздатні заклади на рівні горизонтальних зв'язків. Кожен виш має сформулювати свою унікальну пропозицію – це необхідна умова конкурентоздатності на глобальному ринку.

Сьогодні потрібно конкурувати на рівні рішень, а не просто знань чи технологій», - впевнений Микола Скиба. Запорука міжнародної конкурентоздатності, на думку Скиби, – це усвідомлення своїх унікальних сильних сторін та системна робота над недоліками. «Українські виші можуть бути

цілком конкурентні на зовнішньому ринку, деякі з них можуть дати фору, наприклад, польським навчальним закладам, говорить Скиба. – Але іноземні виші дають диплом міжнародного зразка та можливість стажуватися за кордоном. Українським закладам треба підтягувати якість менеджменту, ставлення до студентів, якість взаємодії з містом, громадою. Стратегія має полягати в тому, як із тим людським капіталом, що ще лишився в університетах, знайти вирішення нагальних викликів» [12]. У цих умовах підвищення професійної компетентності викладачів постає однією з нагальних проблем сучасної вищої школи.

Професійна компетентність – це інтегративне утворення особистості, що поєднує в собі сукупність знань, умінь, навичок, досвіду й особистісних якостей, які зумовлюють готовність і здатність особистості діяти у складній ситуації та вирішувати професійні питання з високим ступенем невизначеності. Викладачі сучасних закладів вищої технічної освіти як науково-педагогічні працівники також мають володіти високим рівнем професійної компетентності, яка полягає у здатності швидко реагувати і професійно діяти навіть у кризових умовах розвитку вищої освіти України. Відповідно до вимог Міжнародного співтовариства з інженерної педагогіки (IGIP), для викладача вищої школи однаково вагомими мають бути як науково-технічна, так і педагогічна складова кваліфікації. Взагалі, в країнах Америки та Європи запроваджено чітку систему професійної підготовки майбутніх викладачів до науково-педагогічної діяльності, зокрема, окрім згаданого співтовариства, функціонують факультети підготовки до майбутньої професії (PFF – Preparing Future Faculty).

Педагогічна складова розглядається як основна в структурі професійної компетентності викладача вищої школи, що зумовлює ефективність його професійного розвитку і вдосконалення. На думку дослідників, *професійна компетентність педагога* визначається: професійними знаннями і вміннями, професійно значущими особистими якостями, ціннісними орієнтаціями, мотивацією діяльності,

загальною і професійною культурою, індивідуальним стилем спілкування, здатністю до розвитку свого творчого потенціалу, володінням методикою викладання предмета, здатністю взаємодіяти зі студентами [5]. Професійна компетентність викладача складається з таких обов'язкових *компонентів*: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, ціннісно-рефлексивний та емоційно-вольовий, що дозволяють викладачу впевнено реалізовувати посадові функції адекватно педагогічній ситуації.

У структурі *професійного саморозвитку* викладача дослідники традиційно виокремлюють ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційний і рефлексивний компоненти. Якщо порівняти ці складові із компонентами професійної компетентності викладача, можна помітити майже повний збіг, який дозволяє сформулювати таке припущення: постійний професійний саморозвиток викладача - це запорука формування високого рівня його професійної компетентності.

Оскільки педагогіка вищої школи як наука і навчальна дисципліна належить до гуманітарної сфери знань, цілком логічний той факт, що зацікавлення педагогічною проблематикою, підготовка й організація науково-педагогічних заходів відбувається саме з ініціативи викладачів гуманітарних дисциплін, зокрема, кафедри українознавства ДВНЗ ПДАБА.

Спираючись на концепцію формування національної гуманітарно-технічної еліти, розроблену у Харківському політехнічному інституті, спрямовану на розвиток високої професійної компетентності молодих фахівців у гармонійному поєднанні з їх належною світоглядною і соціально-гуманітарною підготовкою, та досвід інших ЗВО України, представляємо власний досвід організації роботи в рамках діяльності наукової Лабораторії педагогічної майстерності ДВНЗ ПДАБА.

Наразі роль та функції освіти та навчального закладу зазнають справді фундаментальних змін. Змінилася сама суть освіти – це більше не колекціонування дат та назв, а, в першу чергу, формування поглядів і світогляду студента. Раніше опція «записати і вивчити» була вкрай важливою у навчанні, а

екзамени перевіряли саме обсяг та рівень засвоєної студентом інформації. У сучасному світі необхідність запам'ятовувати величезні обсяги інформації відпала, а викладач вже не є ексклюзивним носієм знання. Для сучасного вишу сьогодні стає все більш важливо, зберігаючи всі академічні компетенції, бути також майданчиком для відкритої комунікації та обміну думками.

Створенню цієї лабораторії передувала достатньо копітка робота викладачів кафедри українознавства та співробітників Лабораторії моніторингу якості освіти та організації й планування навчально-методичної роботи. Чітко усвідомити, як змінилося поняття освіти в сучасному світі, якими сьогодні постають її ролі та функції, та враховувати це у своїй роботі або навчальному процесі. Відкритість до нового та постійне оновлення – запорука відповідності часу.

Мета діяльності Лабораторії педагогічної майстерності така:

- спрямування викладачів і студентської молоді на формування і вдосконалення загальнопедагогічної компетентності, підвищення професійно-педагогічної майстерності, забезпечення творчого підходу до виконання своїх професійних обов'язків;

- висвітлення і поширення результатів науково-дослідницьких робіт із проблем педагогіки вищої школи;

- зв'язок із навчальним процесом, залучення викладачів, докторантів, аспірантів, магістрантів до виконання важливих науково-педагогічних завдань.

Серед найважливіших завдань лабораторії виокремлюємо такі:

1. Організація і проведення науково-педагогічних семінарів, круглих столів, науково-практичних конференцій, що забезпечить удосконалення педагогічної майстерності викладачів Придніпровської державної академії будівництва та архітектури.

2. Сприяння підвищенню якості підготовки науково-педагогічних кадрів ПДАБА – магістрів, аспірантів, докторантів та викладачів як представників національної гуманітарно-технічної еліти України.

3. Поглиблене вивчення досягнень сучасної педагогічної науки з проблем педагогічної майстерності та розроблення рекомендацій щодо впровадження їх у практику викладачів Придніпровської державної академії будівництва та архітектури.

4. Вивчення, узагальнення та впровадження у навчальний процес ПДАБА перспективного педагогічного досвіду з розвитку педагогічної майстерності викладача вищої школи завдяки застосуванню інноваційних методів і прийомів навчання у закладі вищої освіти технічного профілю.

5. Моделювання та апробація індивідуальних творчих дидактичних та виховних проєктів, спрямованих на підвищення рівня педагогічної майстерності викладачів ДВНЗ ПДАБА.

6. Публікація наукових статей, монографічних досліджень та підготовка навчально-методичних посібників із проблем удосконалення педагогічної майстерності викладача вищої школи; створення бібліотечного фонду з основ педагогічної майстерності педагога.

7. Надання доступу до найкращих світових практик у галузі педагогіки та можливості для професійного розвитку.

8. Допомога у вдосконаленні навчальних курсів на основі фахових компетенцій та сучасних навичок, необхідних для працевлаштування студентів.

9. Підвищення розуміння важливості академічного викладання та престижності професії.

10. Розвиток навичок для забезпечення інклюзивності та толерантності під час навчання.

11. Запровадження інноваційних інструментів організації навчального процесу.

12. Утворення співтовариства викладачів академії – лідерів позитивних змін та організація обміну досвідом, орієнтуючись на міждисциплінарні зв'язки і студентоцентричний підхід.

Важливо пам'ятати, що як наслідок змін функцій і формату освіти змінюється також і роль викладача: він сьогодні не лише передає

студентам знання, а і дає їм цілу систему практичних навичок, навичок дослідницької роботи, розвитку власної кар'єри тощо. Викладачі стають усе менш прив'язані до одного навчального закладу, і в цьому сенсі можуть бути рольовою моделлю для власних студентів, демонструючи приклад успішної експертної та наукової кар'єри. Викладач сьогодні має бути ментором, фасилітатором, створювати оптимальні умови для прогресу студентів. Ключова функція ментора у тому, аби розкрити когнітивні здібності студентів до навчання: знайти внутрішні мотиватори студентів до навчання, і сформувані навчальний графік так, аби розподілити час, коли студент споживає знання, коли працює самостійно, з викладачем та з іншими студентами. Виходячи із цих позицій, ми визначили основні напрями роботи лабораторії.

Діяльність лабораторії відбувається за двома напрямами:

1) дидактичний, суть якого полягає в розробленні та впровадженні в навчальний процес активних методів навчання, спрямованих на формування педагогічної майстерності викладачів ДВНЗ ПДАБА та реалізації їх творчого потенціалу;

2) мовленнєвий, спрямований на вдосконалення комунікативних якостей викладачів і реалізацію виховного потенціалу їх професійної діяльності засобами мовної комунікації.

Лабораторія активно популяризує результати своєї роботи різними способами: по-перше, шляхом постійної участі викладачів, що входять до її складу, в різноманітних науково-педагогічних заходах регіонального, всеукраїнського та міжнародного рівня. По-друге, результати науково-педагогічних розвідок працівники Лабораторії щодо розвитку професійної майстерності викладача вищої школи, регулярно публікуються: зокрема, у науковому збірнику «Вісник ПДАБА», фахових збірниках, посібниках із педагогіки вищої школи. По-третє, шляхом популяризації науково-педагогічних заходів загальноукраїнської освітянської ниви, спрямованих на підвищення педагогічної майстерності викладачів.

У рамках діяльності лабораторії ще у грудні 2014 року було проведено міжвузівський науково-педагогічний семінар на тему «Культура взаємин суб'єктів педагогічного процесу в умовах сучасного освітнього середовища», у якому взяли участь викладачі Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені В. Лазаряна, ДВНЗ ПДАБА. Серед рішень семінару було визначено нагальну потребу щорічної організації подібних заходів, які сприяють підвищенню професійно-педагогічної компетентності викладачів вишів.

Продовженням закладеної традиції організації подібних заходів став організований у травні 2015 року науково-практичний семінар завідувачів гуманітарних кафедр технічних вищих навчальних закладів м. Дніпропетровськ на тему «Актуальні проблеми викладання українознавчих дисциплін у вищих технічних навчальних закладах». Участь у ньому взяли викладачі Національного гірничого університету, Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. В. Лазаряна, Українського державного хіміко-технологічного університету, Дніпропетровського державного інституту фізичної культури і спорту, ДВНЗ ПДАБА. Учасники заходу поділились досвідом пошуку шляхів удосконалення професійної майстерності викладача вищої технічної школи у викладанні дисциплін українознавчого циклу.

У лютому 2016 року в рамках діяльності Лабораторії відбулося засідання Круглого столу «Інноваційні інструменти викладання». Основна доповідь доцента кафедри українознавства Галини Іванівни Лисенко з педагогіки вищої школи на тему «Сучасні технології навчання у ВНЗ», на яку відгукнулись викладачі технічних кафедр ДВНЗ ПДАБА, представники ради молодих учених ПДАБА, магістри, викликала жваву дискусію. Учасники заходу активно дискутували з приводу співвідношення традиційних та інноваційних технологій навчання в сучасному освітньому процесі і

дійшли висновку щодо необхідності постійно удосконалювати власну педагогічну майстерність із метою поліпшення якості освітнього процесу у виші, бо особистісне спілкування викладача зі студентом дає аби значний професійно-науковий досвід.

Наступним заходом, організованим співробітниками Лабораторії педагогічної майстерності, став у травні 2017 року методичний науково-практичний семінар «Підвищення якості навчального процесу та запровадження новітніх освітніх технологій в умовах інформаційного суспільства». Захід відбувся на базі економічного факультету ДВНЗ ПДАБА і став підсумком пілотного проекту, спрямованого на виявлення найрезультативніших технологій навчання, які застосовують викладачі економічних і гуманітарних дисциплін ПДАБА.

Найближчі плани наукової Лабораторії педагогічної майстерності полягають в активізації роботи з організації науково-педагогічних семінарів всеукраїнського рівня на тему підвищення професійно-педагогічної компетентності викладачів сучасних ЗВО, а також у проведенні регіональної науково-практичної конференції магістрів, аспірантів і викладачів із проблем формування педагогічної майстерності викладача закладу вищої технічної освіти. Серед найактуальніших тем, запланованих на найближчий час, такі: «Компетентнісний підхід та працевлаштування студентів»; «Інтеграція онлайн навчання»; «Зворотний зв'язок та оцінка»; «Активне навчання»; «Студентоцентричне навчання», «Професійна етика викладача» тощо.

Висновок. Сучасний викладач як науковець і педагог повинен виходити за рамки своїх спеціальних дисциплін, постійно розширювати коло власних компетентностей, бути в курсі інновацій у педагогічній науці. Взагалі, студенти свідомо і несвідомо копіюють своїх викладачів і для того, щоб підготувати висококваліфікованого конкурентоспроможного молодого фахівця, викладачі мусять бути суперпрофесіоналами у своїй галузі, здатними до самоактуалізації в науково-педагогічній діяльності, які займаються постійним саморозвитком і самовдосконаленням.

Отже, на порядку денному сучасної вищої школи – зміна культури викладання, що вимагає неабияких зусиль як із боку викладачів (які змушені шукати нові форми проведення занять, сучасні дидактичні матеріали, способи комунікації, системи оцінювання), так і з боку адміністрації вишу (забезпечення сучасної інформаційної системи, навчальних матеріалів, організація і підтримка інноваційних форм організації навчання), а також із боку студентів (які усвідомлюють свою партнерську позицію в

освітньому процесі й особисту відповідальність за результати навчання).

Головна мета підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників сьогодні – представити викладачам найширший спектр сучасних прогресивних форм проведення лекцій, семінарів, іспитів, організації самостійної роботи, підходів до складання навчальних програм, показати тенденції та найкращі практики європейського і світового освітнього простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Булах І. Є. Особливості діагностування професійної компетентності викладачів / І. Є. Булах, М. Р. Мруга, І. В. Філончук. – Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/download/139/125>. – *Перевірено 19.06.2018*.
2. Євсєєва Г. П. Інноваційні та традиційні технології навчання в умовах інформатизації освіти / Г. П. Євсєєва, В. А. Бабенко // Імплементация сучасних технологій навчання у навчальний процес : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 17-18 березня 2015 р.) / Нац. ун-т харчов. технологій. – Київ, 2015. – С. 162–169.
3. Зязюн І. А. Педагогічний професіоналізм у контексті професійної свідомості / І. А. Зязюн // Педагог професійної школи : зб. наук. пр. – Київ : Науковий світ, 2001. – Вип. 1. – С. 8–17.
4. Каплінський В. В. Наукова лабораторія педагогічної майстерності викладача вищого навчального закладу як школа формування професійної компетентності / В. В. Каплінський, Н. І. Лазаренко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія. – 2016. – Вип. 48. – С. 59–64.
5. Ільчук В. В. Педагогічні умови професійного саморозвитку викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 : захищена 14.06.2016 / Віта Василівна Ільчук. – Вінниця, 2016. – 254 с.
6. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи : теорія, практика, історія : навч. посібник. / В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко. – Дніпропетровськ, Акцент ПП, 2014. – 416 с.
7. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII : за станом на 01 січня 2018 р. // Верховна Рада України. Офіційний веб-портал. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. – *Перевірено 19.06.2018*.
8. Програма професійного розвитку викладачів НаУКМА. Навчайся, спілкуйся, розвивайся! / Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія» ; Школа проф. розвитку викл. при НаУКМА – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/0B_tBWSLfs-CJcWdTLW1vT1daNzA/view. – Назва з екрану. – *Перевірено 19.06.2018*.
9. Сисоєва С. О. Педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу непедагогічного профілю / С. О. Сисоєва // Компетентнісний підхід у сучасній університетській освіті : зб. наук. пр. / Нац. ун-т водного гос-ва та природокористування. – Рівне, 2011. – С. 3–11.
10. Теоретичні та методичні засади управління підготовкою фахівців з педагогіки вищої школи на основі компетентнісного підходу в межах європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу : монографія / З. В. Рябова, І. І. Драч, В. В. Дивак, Н. О. Приходькіна, В. А. Рябов. – Київ : Альфа-Реклама, 2014. – 338 с.
11. Товажнянський Л. Л. Формування і реалізація концепції підготовки національної гуманітарно-технічної еліти в Національному технічному університеті “Харківський політехнічний інститут” : навч. пос. / Л. Л. Товажнянський, О. Г. Романовський, О. С. Пономарьов. – Харків : НТУ “ХПІ”, 2002. – 160 с.
12. «Вище» розпочинає спецпроект Go Higher, Education! // Вище прагни! Спільнота для навчання та викладання. – Режим доступу: <http://gohigher.org/education#5>. – Назва з екрану. – *Перевірено 19.06.2018*.
13. Паплаускайт М. Якість як тренд. Як ідея постійного самовдосконалення викладачів впливає на якість вищої освіти / М. Паплаускайте // theukrainians. – Режим доступу: с

REFERENCES

1. Bulakh I.Ye., Mruha M.R. and Filonchuk I.V. *Osoblyvosti diahnostuvannia profesiinoi kompetentnosti vykladachiv* [Features of diagnosing the professional competence of teachers]. Available at: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/download/139/125>. (Accessed on June 19, 2018). (in Ukrainian).
2. Yevsieieva G.P. and Babenko V.A. *Innovatsiini ta tradytsiini tekhnologii navchannia v umovax informatyzatsii osvity* [Innovative and traditional technologies of education in the conditions of informatization of education]. *Implementatsiia suchasnykh tekhnologii navchannia u navchalnyi protses: materialy Mizhnar. nauk. konf. (Kyiv, 17-18 bereznia 2015 r.)*

- [Implementation of modern teaching technologies in the educational process: Materials of International Scientific Conference (Kyiv, March 17-18, 2015)]. Nats. un-t kharchov. Tekhnolohii [National University of Food Technologies]. Kyiv, 2015, pp. 162–169. [in Ukrainian].
3. Ziaziun I.A. *Pedahohichnyi profesionalizm u konteksti profesiinoi svidomosti* [Pedagogical professionalism in the context of professional consciousness]. *Pedahoh profesiinoi shkoly* [Lecturer of professional school]. Kyiv: Naukovyi svit, iss. 1, pp. 8-17 (in Ukrainian).
  4. Kaplinskyi V.V. and Lazarenko N.I. *Naukova laboratoriiia pedagogichnoi maisternosti vykladacha vyshhoho navchalnoho zakladu yak shkola formuvannia profesiinoi kompetentnosti* [Scientific laboratory of pedagogical skill of a teacher of higher educational institution as a school of formation of professional competence]. *Naukovi zapysky Vinnytsoho derzhavnoho pedagogichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: pedahohika i psykholohiia* [Scientific notes of the Vinnitsa State Pedagogical University named after Mikhail Kotsiubynsky. Series: Pedagogy and Psychology]. 2006, iss. 48, pp. 64-59. [in Ukrainian].
  5. Ilchuk V.V. *Pedahohichni umovy profesiinoho samorozvytku vykladachiv fakhovykh dystsyplin u vyshchykh ahrarnykh navchalnykh zakladakh: dys. kand. ped. nauk: 13.00.04: zahyshhena 14.06.2016* [Pedagogical conditions of professional self-development of teachers of professional disciplines in higher agricultural educational institutions: Cand. Sc. (Ped.) Dissertation: 13.00.04: protected on 14.06.2016]. Vinnytsia, 2016, 254 p. (in Ukrainian).
  6. Gladush V.A. and Lysenko G.I. *Pedahohika vyshhoi shkoly: teoriya, praktyka, istoriya* [Pedagogics of Higher School: Theory, Practice, History. Teaching manual]. Dnipropetrovsk: Akcent PP, 2014, 416 p. (in Ukrainian).
  7. *Pro vyshhu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 r. № 1556-VII: za stanom na 01 sichnia 2018 r.* [About higher education: Law of Ukraine dated on 01.07.2014 r. № 1556-VII: as of January 1, 2018]. Verkhovna Rada Ukrainy [Verkhovna Rada of Ukraine]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. (in Ukrainian). (Accessed on June 19, 2018).
  8. *Programa profesiinogo rozvytku vykladachiv NaUKMA. Navchaisia, spilkuisia, rozvyvaisia!* [Program of professional development of teachers of NaUKMA. Learn, communicate, develop!]. Nats. un-t «Kyievo-Mohylianska akademii»; Shkola prof. rozvytku vykl. pry NaUKMA [National University of Kyiv-Mohyla Academy; School of Professional Development at NaUKMA]. Available at: https://drive.google.com/file/d/0B_tBWSLfs-CJcWdTLW1vT1daNzA/view. (in Ukrainian). (Accessed on June 19, 2018).
  9. Sysoieva S.O. *Pedahohichna kompetentnist vykladacha vyshchoho navchalnoho zakladu nepedahohichnoho profilu* [Pedagogical competence of a teacher of a higher educational institution of non-pedagogical profile]. *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni universytetski osviti* [Competency Approach in Modern University Education]. Nac. un-t vodnoho gos-va ta pryrodokorystuvannia [National University of Water and Nature Management]. Rivne, 2011, pp. 3-11. (in Ukrainian).
  10. Rshabova Z.V., Drach I.I., Dyvak V.V., Pryludkina N.O. and Riabov V.A. *Teoretychni ta metodychni zasady upravlinnia pidhotovkoiu fakhivtsiv z pedahohiky vyshchoi shkoly na osnovi kompetentnisnogo pidkhodu v mezhakh yevropeiskoi kredytno-transfernoï systemy orhanizatsii navchalnoho protsesu* [Theoretical and methodological principles of management of training of specialists in pedagogy of higher education on the basis of a competent approach within the framework of the European credit transfer system of educational process organization: monograph]. Kyiv: Alfa-Reklama, 2014, 338 p. (in Ukrainian).
  11. Tovazhnianskyi L.L., Romanovskyi O.H. and Ponomaryov O.S. *Formuvannia i realizatsiia kontseptsii pidhotovky natsionalnoi humanitarno-tekhnichnoi elity v NTU “Kharkivskiy politekhnichnyi instytut”* [Formation and implementation of the concept of preparation of the national humanitarian and technical elite at the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"]. Kharkiv: NTU “KhPI, 2002, 160 p. (in Ukrainian).
  12. *“Vyshhe” rozpochynaie spetsproekt Go Higher, Education!* [“Higher” launches a special project Go Higher, Education!]. *Vyshhe pragny! Spilnota dlia navchannia ta vykladannia* [Humble up! Community for teaching and teaching.]. Available at: <http://gohigher.org/education#5>. (in Ukrainian). (Accessed on June 19, 2018).
  13. Paplauskaite M. *Yakist yak trend: yak ideia postiinoho samovdoskonalennia vykladachiv vplyvaie na yakist vyshhoi osvity* [Quality as a Trend: As the idea of constant self-improvement of teachers affects the quality of higher education]. Theukrainians. Available at: <https://theukrainians.org/yakist-yak-trend/>. (in Ukrainian). (Accessed on June 19, 2018).

Рецензент: Дерев'яно В. М., д-р техн. наук, проф.

Надійшла до редколегії: 20.12.2017 р.